

תורה והוראה

187

פרשת מקץ תשע"ד

קוראים יקרים!

חודשי החורף אינם, כפי הנראה, זמן מתאים לחגים ומועדים. תקופת החורף - תקופה של קור, של לילות ארוכים, ושל היעדרות בני אדם, במידה האפשרית, מרשות הרבים - אינה מעודדת אווירת חג.

אכן, מועדי התורה - פסח, שבועות, וסוכות - כולם נופלים בחודשי הקיץ והאביב. גם פורים, אחד משני מועדים דרבנן (כמו כן תשעה באב, שאף הוא 'מועד' דרבנן), נופל סמוך ונראה לחודש האביב של פסח. רק ימי החנוכה, לבדם, מאירים באורם את אפילת החורף.

במה רב כוחו של חג החנוכה, חג המחזיר אור בהיר לתוך "לילי טבת הארוכים"?

נראה שתקופת הקיץ היא אכן תקופה של גילוי. קצירת התבואה ואיסופה אל הבית קובעים מועדים, יעדים שלקראתם הולכת השנה כולה. זמן הקיץ הוא זמן של שמחה, של עלייה לרגל, לירושלים ולמקדש. מועדי התורה הם עידנים של גילוי שכינה, זמנים מיוחדים בהם באים כל ישראל לראות את אור המנורה, אור המעיד שהשכינה שרויה בישראל (שבת כב).

החורף הוא זמן של העדר. התבואה נעדרת מן השדות. אין בו מועדים. אין בו יעד.

הגילוי של חנוכה הוא שגם החורף,

מאמר השבוע עוסק בשאלה השכיחה של הדלקת הנרות במקומות ציבוריים. כיום שכיח מאד לקיים טקסי הדלקת נרות חנוכה במקום העבודה, במסיבות ממסיבות שונות, ואף בכיכר העיר. האם יש קיום מצווה בהדלקה זו, והאם רשאי המדליק לברך על ההדלקה? בשאלות אלו, ובמסתעף להן, נעסוק במאמר השבוע.

הדלקת הנרות במקומות ציבוריים

שאלה שכיחה במשך ימי החנוכה היא הדלקת הנרות במקום ציבורי. כיום שכיח מאד לקיים טקסי הדלקת נרות חנוכה במקומו ציבוריים – אם במקום העבודה, אם במסיבות ממסיבות שונות, ואם בכיכר העיר. נשאלת השאלה: האם יש קיום מצווה בהדלקה זו, והאם רשאי המדליק לברך על ההדלקה?

שאלה זו קשורה קשר הדוק עם המנהג להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת, והתשובה אליה כרוכה בהבנת יסוד העניין של הדלקת הנרות בבית הכנסת והברכה שאנו מברכים עליה. במאמר זה נעיין אפוא בדין הדלקת הנר בבית הכנסת, ונשתדל לעמוד על יסוד עניינו וגדרו. מתוך כך נבוא לדין הדלקת הנרות במקומות ציבוריים, ונדון אם יש בכך מצוות הדלקת נר חנוכה, ואם ניתן לברך על ההדלקה או שלא.

הדלקת הנר בבית הכנסת

נקדים כאמור הלכת את דין הדלקת נר חנוכה בבית הכנסת.

ב'שולחן ערוך' (או"ח, סימן תרעא, ס"ז) נפסק ש"מדליקין ומברכין בבית הכנסת משום פרסומי ניסא". המקור ההלכה הוא בדברי הטור, שמזכיר בדרך אגב, תוך דיון על מקום הנחת החנוכייה, ש"בבית הכנסת מניחה בדרום זכר למנורה שהייתה בדרום". ה'בית יוסף' מבאר: "שתקנו כן, מפני האורחין שאין להם בית להדליק בו, וכמו שתקנו קידוש בבית הכנסת משום האורחין דאכלו ושתו בבי כנישתא". נימוק זה כבר הובא ב'ספר המכתם' (פסחים, אות קא). טעם נוסף להדלקת נר חנוכה בבית הכנסת, ואף הוא מובא ב'בית יוסף' (בשם הכלבו), הוא "כדי לפרסם את הנס בפני כל העם ולסדר את הברכות לפנייהם שיש בזה פרסום גדול להשם יתברך, קידוש שמו, כשמברכין במקהלות". טעם זה מובאר גם בדברי הריב"ש (סימן קיא), שהובאו ב'בית יוסף': "כיון שעתה שיד האומות תקפה עלינו ואין אנו יכולים לקיים המצווה כתיקונה [להניחה על פתח ביתו מבחוץ], ומדליק כל אחד בפתח ביתו מבפנים, ואין כאן פרסומי ניסא כי אם לבני ביתו בלבד, לזה הנהיגו להדליק בבית הכנסת לקיים פרסומי ניסא". טעם שלישי שהוזכר להדלקה זו הוא "זכר למקדש". טעם זה מוזכר גם בדברי ה'כל בו', וה'בית יוסף' הביא את דברי תרומת הדשן (סימן קד) שכתב טעם זה בשם הסמ"ק: "שאנו מדליקים בבית הכנסת לצד דרום, זכר למנורה".

אולם, ניתן להבין שאין הכוונה לטעם שניתן לעיקר המנהג, אלא רק למיקומה של המנורה

בתוך בית הכנסת – ואילו הטעם למנהג עצמו הוא כאמור משום פרסום הנס או להוציא את האורחים ידי חובתם. עם זאת, בשו"ת 'בנין שלמה' (ח"א, סימן נג) כתב לבאר על-פי טעם זה את מה שנוהגים להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת דווקא ביום (ולא בלילה או לאחר שקיעת החמה) – שכן במנורת המקדש היה הכהן מדליק בבוקר את הנרות שכבו בלילה, ומשום כך הונהג המנהג להדליק נרות חנוכה בשחרית בבית הכנסת.

הברכה על הדלקה זו

קשה להסתמך על הטעם הראשון שהובא לעיל בשורש המנהג – להוציא אורחים ידי חובתם – לעניין ברכת נרות חנוכה. המנהג לערוך סדר קידוש בבית הכנסת נתקן כדי להוציא את מי שלן בבית הכנסת, באופן שמקיים דין "קידוש במקום סעודה" בבית הכנסת. כיון שכך נתקן המנהג, יש מקומות הממשיכים לקיימו גם כיום, כשהלינה בבית הכנסת נהייתה לא מקובלת. אולם, בשל הבעייתיות של המשך המנהג, כתב ה'שולחן ערוך' (סימן רסט) ש"יותר טוב להנהיג שלא לקדש בבית הכנסת, וכן מנהג ארץ ישראל".

כיון שכיום אין לנים ואוכלים בבית הכנסת, לכאורה אף בנוגע להדלקת הנר עדיף שלא להדליק בברכה בבית הכנסת, ושלא כמנהגו.

מנגד, דברי ה'בית יוסף' בביאור הטעם השני – משום פרסום הנס – כוללים גם את עניין הברכה, כפי שמביא מה'כל בו': "כדי לפרסם את הנס בפני כל העם ולסדר את הברכות לפנייהם שיש בזה פרסום גדול להשם יתברך, קידוש שמו, כשמברכין במקהלות". לדבריו, מהווה הברכה חלק מהותי מפרסום הנס.

סיבה נוספת לברך על ההדלקה עולה מתוך דברי הריב"ש (סימן קיא), שאף הם הובאו ב'בית יוסף'. לדבריו, המנהג להדליק בבית הכנסת הוא מנהג קדום ('מנהג ותיקין'), ונתקן משום 'פרסומי ניסא', בפרט נוכח העובדה שבגולה מדליקים בכל בית ובית בפנים ואין מקיימים את המצווה כתקנה, שהיא להניחה על פתח ביתו מבחוץ (למרות שבתקופת ה'שולחן ערוך', הדליקו בחוץ).

אשר לברכה על המנהג – שהרי אין אנו מברכים על מנהגים אחרים כגון חיבוט ערבה – ביאר הריב"ש שמאחר שיש בהדלקה פרסום הנס לרבים, שבאים לבית הכנסת, נהגו לברך, כשם שנוהגים לברך על ההלל בראש חודש, למרות שגם זה נחשב כמנהג בלבד. הריב"ש מחלק בזה בין סוגים שונים של מנהג: "ואע"פ שאין מברכים על המנהג, זהו במנהג קל... אבל בזה שהוא לפרסם הנס בבית הכנסת ברבים, מברכים עליו, כמו שנהגו לברך על ההלל של ראש חודש". גם ב'באר הגולה' על ה'שולחן ערוך' ביאר שמברכים על המנהג כשם שמברכים על מנהג אמירת הלל בראש חודש.

למדנו אפוא שישנם לכאורה שלשה טעמים לברכה שמברכים על מנהג הדלקת הנרות בבית הכנסת:

שכן נתקן כדי להוציא אורחים ומי שלן בבית הכנסת ידי חובתם.

כדי לפרסם את הנס.

מפני שמדובר במנהג קבוע, ויש לברך על המנהג.

ברכת על המנהג

ה'חכם צבי' (סי' פח, הובאו דבריו ב'באר היטב', סימן תרעא) תמה על דברי ה'שולחן ערוך', שהרי ה'בית יוסף' עצמו (סימן תכב, סעיף ב) פסק שאין לברך על הלל בראש חודש, ולדעתו מבואר להלכה שאין לברך על המנהג. איך אפוא פסק שיש לברך על הדלקת הנר בבית הכנסת משום שכך נהגו? מכוח קושיה זו, וכמו כן ממה שקשה על דברי הריב"ש שמאחר שלא

גם תקופה של העדר, אינו אלא הכנה לגילוי - דרך לקראת היעד הממשמש ובא. כמו חושך הלילה שמקדים את אור היום, כך העדר החורף מקדים את גילוי הקיץ. בחורף זורעים את הזרע, ובקיץ קוצרים את הקצירה.

זוהי העדות הנפלאה של נרות חנוכה - עדות שבו התנחם אהרן הכהן לאחר שלא זכה ליטול חלק בקרבנות הנשיאים. אמנם שריים אנו בחושך - אבל אין זו אלא תקופת מעבר. אמנם אין אתנו ניסים גלויים, אבל יש ויש עמנו ניסים נסתרים - כנס חנוכה (ניצחון המלחמה) שעליו אנו אומרים הלל והודאה. אמנם אין גילוי שכינה, אבל בהיחבא, בהסתתר, עדיין שורה השכינה בישראל.

הנרות הללו - קודש הם. גם בעומק החול, בעומק החורף, יש עמנו אור קדושה.

לכל אחד מאתנו חזון. לכל אחד יעד. את היעד המבוקש לא ניתן להשיג בין רגע. כברייתו של עולם, לפני כל אור בא חושך: "ויהי ערב, ויהי בוקר".

חג החנוכה מלמד אותנו שחודשי החורף אינם העדר, אלא דרך; לא אינות, אלא הכנה לאור. כך בנוגע לחיינו אנו, כאשר נתונים אנו בחושך, נדע נאמנה שאין כאן חושך, אלא דרך.

התנאי לכך הוא שנדליק נרות חנוכה. שנכיר ונדע שאנחנו בדרך, ויותר מכל, שנכיר ביעד שלקראתו אנו הולכים. עד כמה שאנו מכירים שאותו אור של נרות חנוכה נמשך ובא מגילוי עתידי - ולשם נכון פעמינו - נזכה להאיר את חושך הדרך באור היעד.

מכאן, הדרך קצרה: "אז אגמור, בשיר מזמור, חנוכת המזבח".

הדלקה במקומות ציבוריים

כעת נבוא לנדון של הדלקה במקומות ציבוריים – במקומות עבודה, במסיבות חנוכה פומביות, ואפילו בכיכר העיר. איך על המדליק במקומות אלו לנהוג?

בפשטות יש לומר שנהגו לברך על הדלקה בבית הכנסת, ו"הבו דלא לוסף עלה". כפי שנתבאר, חידוש הוא שנהגו לברך על הדלקה זו של בית הכנסת. ואמנם, בשו"ת מהר"מ שיק (יו"ד סי' שעד) כתב שהחתם סופר היה נמנע מלהדליק נר חנוכה בבית הכ"נ, משום ספק בברכה. להלכה בוודאי שמברכים על הדלקת בית הכנסת, אך נראה וודאי ש"אין לך בו אלא חידושו", ולכן אין לברך על הדלקה של מקומות ציבוריים.

כך אמנם כתב בשו"ת 'מנחת יצחק' (ח"ו, סימן סה, אות ג) בחריפות: "הנה כמה דחקו רבותינו למצוא טעם על ברכה זו בביהכ"נ כמבואר בתשובת הריב"ש ובתשובת החכם צבי, ואין יעלה על הדעת לחדש מעצמנו מה שלא שיערו אבותינו". גם בשו"ת ציץ אליעזר (חלק טו, סימן ל) כתב שיש להימנע מכך: "ברור הדבר שאין לברך, ופוק חזי כמה דיות נשתפכו בקשר למנהג ההדלקה בבית הכנסת ואין שאפשר לברך על כך, וכמה מגדולי דורות הקפידו באמת שלא לברך על ההדלקה בביהכ"נ [הגם שלמעשה כן מברכין כפסק הש"ע] יעויין וכו', על כן ברור ופשוט הדבר שאין בכחנו להוסיף עוד ולהנהיג להדליק ולברך על הדנ"ח במסיבות". וכן הורו פוסקים נוספים: שו"ת שבט הלוי ח"ד, סימן סה; שו"ת תשובות והנהגות ח"א, סימן שצח; ועוד. בשו"ת 'תשובות והנהגות' הנ"ל הוסיף שאפילו אם נתקבצו כדי להתפלל, נראה שאין לברך, כי לא תקנו אלא בבית הכנסת.

צדדים לקולא בנידון זה

אך בשו"ת 'אז נדברו' (ח"ה סימן לז; ח"ו סימן עה) כתב שמותר לברך על הדלקת נרות בכיכר העיר, משום שעיקר התקנה של נר חנוכה היא הדלקה בחוץ, ומשום פרסום הנס. אך כל זה הוא דווקא בכיכר העיר, ואילו במקומות ציבוריים אחרים כתב במקום אחר (חלק יא, סימן לב) ש"לא מלאני לבי לפסוק דבכל מקום שמתאספים שם שיש לברך, ולא פסקתי לברך אלא אם מתאספים ברחובה של עיר".

עם זאת, קשה לומר שמי שבירך במקום ציבורי, תהא ברכתו לבטלה, שכן לפי דברי ה'כל בו' שהביא ה'בית יוסף', עצם הברכה יש בה פרסום הנס, ומשמע שדי בכך להפקיע את הברכה מגדר 'ברכה לבטלה' (וצ"ב בזה, שבוודאי אינו יכול לברך סתם כדי לפרסם את הנס).

וראיתי שכבר לימד זכות על הנהגים לברך בשו"ת 'ביע אומר' (ח"ז, סימן נז, אות ו), עיי"ש שציין לדברי ה'משנת יעקב' (הלכות חנוכה, עמוד רס) שכתב לברך, "כי פעמים רבות הפרסום במסיבות אלה גדול ביותר, אפילו מן הפרסום של בהכ"נ, מהקהל הרב הנוהר לשם". וסיים: "ואחרי הודיע ה' אותנו וכו' נראה שהנהגים לברך על הדלקת נרות

תיקנו חז"ל הדלקה זו (למרות שהיו מדליקים בפנים) מניין לן הכוח לתקנה, הניח ה'חכם צבי' את דברי ה'בית יוסף' בצריך עיון. הרב יעקב עמדין, בנו של ה'חכם צבי' (מור וקציעה סי' תרע"ב), כתב לחדש שברכת נר חנוכה שונה היא מכל ברכות המצוות, שכן חשובה היא כחלק מעצם המצווה של הדלקת נר חנוכה. הסיבה לכך היא משום שללא ברכה אין בהדלקה פרסום הנס, והרואה אומר שהוא מדליק את הנר לצורכו – ולכן מברכים גם על ספק בנר חנוכה, ואין אומרים בו הכלל של 'ספק ברכות להקל'. בזה מיושבת התמיהה הנ"ל על דברי ה'שולחן ערוך', כי אמנם לעניין הלל אין לברך מספק (שמא אין מברכים על המנהג), אך כאן בנר חנוכה יש לברך מספק, משום חובת פרסום הנס.

דבריו כמובן מחודשים, אך הם מצטרפים למה שהבאנו לעיל מדברי ה'בית יוסף' בשם ה'כל בו', שהברכה מהווה חלק מהותי מפרסום הנס, ולכן מן הראוי לברך על הנרות כדי לפרסם את הנס.

חילוק נוסף בין מנהגים שונים מבואר בביאור הגר"א, שכתב לדמות מנהג הדלת נרות חנוכה בבית הכנסת למה שנהגו לברך על ההלל בליל ראשון של פסח בבית הכנסת, למרות שעיקר מצוות ההלל לאמרו על סדר ההגדה. מנהג זה נהגו אף בני ספרד, שאין מברכים על ההלל בראש חודש, ומבואר אפוא שישנם מנהגים שמברכים עליהם גם לפי ה'שולחן ערוך'.

ייתכן לבאר שמנהגים אלו – ההלל בליל פסח והדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת – שונים ממנהגים שאין מברכים עליהם (ההלל בראש חודש וחייבוט ערבה), מפני שאינם מנהגים מחודשים לגמרי, אלא מעין הרחבה של מצווה הנוהגת באותו הזמן (בנר חנוכה להדליק בבית הכנסת ולא רק בבית, ובהלל לקרוא אותו בבהכ"נ אחר התפלה ולא רק באמירת ההגדה).

המדליק בביהכ"נ מברך שוב על הדלקת ביתו

חשוב להזכיר את דברי הרמ"א, שפסק (שם) שגם מי שהדליק בבית הכנסת לא יצא בכך ידי חובתו, וחוזר ומדליק בביתו בברכה. הטעם הפשוט לכך הוא שמה שאדם מדליק בבית הכנסת אינו מקיים את חובת הדלקת נר חנוכה המוטלת על כל אדם, דהיינו חובת "נר איש וביתו". כך אמנם נקט הגר"א בטעם השני שהביא: "ועוד שהרי אמרו נר איש וביתו", וכן ביאר ב'משנה ברורה' (תרעא, ס"ק מה).

אולם, בנוגע לברכת 'שהחיינו' יש נידון בפוסקים אם מי שכבר בירך בהדלקה שבבית הכנסת רשאי לברך שוב בהדלקה שבביתו. למעשה כתב בזה ה'משנה ברורה' (שם) שיברך שהחיינו בביתו רק אם מדליק להוציא את אשתו ובני ביתו (ועי' בשו"ת זרע אמת, ח"א, סימן צו, בנוגע למי שבירך 'שהחיינו' בביתו ועתה מדליק בציבור). בספר 'שלמי תודה' (סימן כו) הוסיף לדון לעניין ברכת 'שעשה ניסים' – שלהלכה מברך שוב בביתו גם לאחר שבירך בבית הכנסת.

סוף דבר, נראה שאין לברך גם במקומות ציבוריים וגם כשיש בהם קהל רב, וכך כתבו רוב רובם של פוסקים. אך עדיין מי שבירך יש לו קצת על מה לסמוך.

חנוכה במסיבות כאלה, יש להם על מה שיסמוכו, כיון שיש בזה משום פרסומי ניסא. ומה טוב להתפלל שם תפילת ערבית בצבור מיד לאחר ההדלקה, וכפי שנוהגים בבתי הכנסת" (אך לדברי הגר"מ שטרנבוך הנ"ל לא תועיל עצה זו).

שו"ת הלכתי

מתוך השאלות שנשאלו באתר האינטרנט din.org.il בשבוע האחרון

מקום ההדלקה לחתן המתחתן בחנוכה

השאלה:

חתן המתחתן בחנוכה. וכל היום הוא מסתובב בקברי צדיקים רבנים וכדו' בשעת הדלקת הנרות הוא לא יהיה קרוב לביתו. והחופה תיערך כשעתיים לאחר צאה"כ. מתי עליו להדליק נרות?

תשובה:

שלום רב.
אם כלל לא יחזור לבית הוריו וכבר עקר משם את דירתו, יש כאן בעיה, שכן ההדלקה בבית הוריו אינה עולה לו ולביתו החדש עדיין לא הגיע. הגרש"ז אויערבך הורה באופן דומה לחתן ללכת לבית החדש לאחר החופה [או במקרה שלכם לפני החופה - בזמן הדלקת הנרות], לאכול שם סעודה קלה ולהדליק נרות. אולם, אם עדיין לא עקר משם דירתו ועוד יחזור לבית ההורים לפני החופה לקחת את חפציו ולהתלבש וכיוצא בזה, הרי הוא יוצא ידי חובה בהדלקתם, לפי שעדיין לא עקר משם את דירתו, ואם רצונו לקיים דין מהדרין כמנהג האשכנזים, יעשה שליח שידליק שם נרות עבורו.
מזל טוב וכל הברכות!

זמן הדלקת נרות חנוכה לאדם המאחר לשוב לביתו

השאלה:

שלום, אבא שלי בא מאוחר בלילה ורוצה להדליק נרות, האם זה מותר? האם זה משנה מה השעה? אם כן בערך 10 בלילה פחות או יותר. ובימים אחרים שאף אחד לא יהיה בבית, האם מותר להדליק לבד עם האחיות? ובערך מה השעות של ההדלקה? מצטערת על כמות השאלות .. תודה

תשובה:

שלום רב וחנוכה שמח!
לכתחילה, אדם המאחר לשוב לביתו, ראוי שיבקש מאחד מבני הבית שידליק נרות בשליחותו והוא עצמו אינו מחוייב בכך כשישוב הביתה. אולם, אם אביו אינו מעוניין בכך ורצונו להדליק את הנרות בעצמו מאוחר יותר, מועילה ההדלקה בדיעבד, ויקפיד שבני הבית יהיו לצידו בשעה שהוא מדליק. בימים שהאב אינו בבית אין ספק שהבנות ידליקו בעצמן, מצות נר חנוכה אמורה באיש ובאשה כאחד [אע"פ שבדרך כלל נשים פטורות ממצוות התלויות בזמן, שונה בכך נר חנוכה לפי שאף הנשים היו באותו הנס וכמו כן נס ההצלה נעשה על ידי אשה].
לענין זמן ההדלקה יש כמה מנהגים: בני עדות המזרח מדליקים בזמן צאת הכוכבים [בשעה 5:00 בקירוב], בני אשכנז מדליקים בשקיעת החמה [4:42 בקירוב], ויש נוהגים להדליק כמה דקות לפני צאת הכוכבים, וזאת על פי מאמר חז"ל "שרגא בטיהרא מאי אהני" כלומר הנר אינו ניכר כשיש אור יום בחוץ.
יה"ר שאור הנרות יאיר לכל עם ישראל במשך השנה כולה.

הבדלי שעות בנסיעה לחו"ל לעניין נר חנוכה

השאלה:

אני יוצא בתאריך 04/12/2013 א' בטבת תשע"ד מארה"ב לישראל, דרך רוסיה. שעת הטיסה היא: ניו יורק-רוסיה 14:10 אני רוצה שבשעת השקיעה אצלי ידליקו נרות חנוכה בבית בירושלים, מהי השעה בישראל שבה אני אהיה בשעת שקיעה בטיסה?

תשובה:

שלום רב.

לצורך קיום מצות חנוכה, אתה לא צריך שידליקו נרות בביתך בשעה שאצלך היא השקיעה, אלא בשעת השקיעה בירושלים. אם בביתך בירושלים ידליקו נרות חנוכה עבורך בכל יום בזמן השקיעה, יצאת ידי חובה ולא משנה כלל שבאותה שעה אצלך זה אמצע היום. הרעיון בדין אכסנאי בחנוכה, הוא שמצות ההדלקה היא חובה על הבית ולא על האדם, וכיון שכך, כל בני המשפחה, גם אלו המצויים בחו"ל זמן ההדלקה שלהם הוא כפי שהוא בביתם. כמובן, שבאופן זה לא מקיימים את דין המהדרין, שענינו שכל אחד מבני הבית מדליק בעצמו. החידוש הוא, שכאשר אדם רוצה להדליק מדין מהדרין זמן ההדלקה שלו משתנה, והוא כפי זמנו בחו"ל.

על ביאור ענין זה ראה שו"ת רעק"א סי' יג, שגדר ענין המהדרין, הוא שכל אחד מבני הבית מקיים את המצוה בעצמו, ואינם נטפלים יחד לחיוב אחד הנקבע על הבית. וממילא, נראה שגם לא יוכל לקיים את דין המהדרין על ידי שמישהו ידליק עליו באותה שעה בביתו, כיון שלענין דין המהדרין זה לא המקום הראוי לו להדלקה. לא יתכן לקיים את המצוה בארץ ישראל לפי זמנה בחו"ל, זה תרתי דסתרי מיניה וביה. וראה עוד בשו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' מו.

מחלל שבת לא בפרהסיה

השאלה:

אדם ששומר שבת מלבד שימוש במחשב וכדומה. האם יש הבדל בין שימוש במחשב לבין הדלקת אש? אמנם יכול להוציא אחרים בקידוש ולעלות לתורה וכו', אך האם יש עניין כלשהו שיימנע מכך מיוזמתו? וכן לגבי עדות לקידושין באם הזמינו אותו ולא ידעו על מעשיו בצינעה, האם יש עניין שיסרב מצידו לשמש כעד לקידושין?

תשובה:

שלום רב.

שימוש שמחשב כמו שימוש בכל מכשיר חשמלי הינו חילול שבת.

מחלל שבת שלא בפרהסיה, הוא פסול לעדות ולכן לא יכול להיות עד קידושין. אולם אינו פסול להוציא אחרים ידי חובתן בקידוש וכד'.

מקורות:

מחלל שבת בפרהסיה דינו כגוי ולכן אינו יכול להוציא אחרים ידי חובתן. אולם אם אינו מחלל שבת בפרהסיה אינו כגוי ויכול להוציא אחרים. יחד עם זה הוא נחשב לרשע הפסול לעדות מחמת עבירה. כמבואר בחו"מ סי' לד סעי' א'. וראה שם בפתחי תשובה שהביא דין בשם החוות יאיר והתומים האם אדם שהוא עובד עבירה במזיד ולא ידוע על כך האם הוא מחוייב לבוא לביה"ד ולהעיד שהרי אין יודעים על פסולו. ואפילו אם יאמר להם שהוא פסול מחמת עבירה אינו נאמן משום שאין אדם משים עצמו רשע. אך כל זה הוא רק בעדות שחייבים להעיד, כגון שהוא יודע עדות עבור חברו, והדין הוא שיש חיוב להעיד עבורו. אבל כעד לקידושין בודאי הוא חייב להמנע, שהרי יש רבים אחרים וטובים ממנו שיוכלו להעיד.

בנוסף, ראוי להדגיש כי גם אם האיסור הוא איסור דרבנן. מאחר שהוא עובר על איסור דרבנן במזיד, גם כן נפסל לעדות מדרבנן. ולכן בשום אופן אסור לו לשמש כעד בקידושין.